

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

75. 114. 20

P. Blasii Windler Caput Primum. filij Opav. Cavenb.
De Maâ Tonsurandorū et. 4. Minoribus.

Q. Examinatori Quâli: Ed petis?

A. Selo examinari p. 1.° Tonsurā. v. 4. minorib;
p. subdiaconatu, v. Diaconatu et.

Q. qd scire debet Tonsor, et minorib; initiand;.

A. 1.° l. i. d. s. p. 23 (et 4. de reform. c. i. l. 1.° Tonsurā n;
initiantib; qd fidei rudmētis docti n; fuerint;
qzq; legere et scribere nesciant.

Do: Cap: 11, ne minorib; ordinib; qd latinam
linguā valde n; intelligant. Unde si.

S. I.

De Christiano et ejus signo.

Q. qd ē a Christianum?

A. ē a hominem baptizatum.

Q. ēne idem a Christiani et a Catholicum?

A. hoc significat: qd Christiani ille sil: qd baptizab;
qd ē, sed tenet secta ab Ecclā Snā alienam.

Catholicus aut is, qd et baptizab; et p. fidei f;
idem dōt. Unde hactenq; legitur baptizab; et
idem Christiani, n; tñ Catholici.

Q. qd ē signum Christiani?

A. ē signum sanctae Crucis.

Q. quomodo format signū sanctae Crucis?

A. f. o. a. h. d. u. a. n. d. o. t. r. e. s. t. a. t. u. v. o. c. s. s. p. s. i. g. n. o. s. e. x. t. e. n. s. u. s.
manus dextra a fronte ad pectus, a pectore

ad humerū sinistrū, et ab hoc ad dextrū dicēdo.
In nūc Tris, et filij et S. Sancti. Amen.

Q: quare facimus dexterā manu?

R: Ideo, quā dignū ē, ut ad dei serviliū membra
digniora adhibeāb; dextra autē ē membrū dignius.

Q: quare interdū .3. interdū quingis digiti adhi. cens?

R: Tres digiti significāt confessionem trinitatis positi
in unū; 5q. vō digiti vultū quinq. vulnerū adhi.

Q: Cur in hac fronte tangendo nominamus Patrem, pectus
tangendo filium, utrumq. tangendo nominamus Spiritū S.

R: Ideo, quā Pat. dicit nūc om̄m propitiū, sicut a capite
pud. il. vita in alia membra Pat. ideo pectus, ut si.
gnificab. filium p. d. ab a. t. ex corde, sicut in.
telle. h. Tris, ac in h. ore in utero Virginis ē con.
ceptū: tangē. S. S. veluti amorē divinum a
patre et filio p. d. d. d.

Q: Cur in hac eadem prius tangimus humerū sinistrū
et postea transimus ad dextrum?

R: Ideo: quā p. Tris a sinistra ad dextrā i. d. ē
statu damnōis ad statū gl. h. d. d. sumus.

Q: scāb. ne signū ē etiam alio modo?

R: ite: scāb. pollicis et indicis manū dextrae conjun.
ctis signādo et signo in fronte, ore, et pectore seu
corde: dicēdo in tactu frontis: in nomine Tris
in tactu oris: et filii: in tactu pectoris om̄s cordis: et
Spiritus sanctus. Et hac ē + minor dicta.

Q: quare in hac + ad tactu frontis Tris. d. d. filius et ad pectus

Q: Quando frontem manet rās in t̄ majori, quando as
 nominamus filiū, quā is ex ore Patris procedit. Quando
 patris seu Cor. dicimus Spiritū, quā cor ē Pater amo-
 ris, et Spiritus. S. est amor divinus. Vel aliter

Q: Quando frontem longa verecundia sedem, ut n̄
 erubescam, q̄ isto ignominiam pati: Deinde
 os et cor, ut utriusq̄ cruce velut signo muni-
 niat, ne ex eo qd̄ procedat ista dñi aut proximū.

Q: Cur in eadē. t̄. minori duo digiti iuncti adhibentur?

Q: Per hoc significat̄ dua nāa in isto, divina nēpe
 et humana contra haresin Monothelitarum,
 q̄ nāa tantū in isto nāam affirmant, et ideo uno
 tantū digito signū crucis formant.

Q: Cur am̄ dñi in nomine, et n̄ in nominib?

Q: ideo, ut significem̄ unitatem nāa in 3h̄ p̄sonis.

Q: Cur addit̄ particula Et?

Q: ad exprimendū Mysteriū Unitatis, qd̄ omnia
 hac par̄la minime exprimeret, sed tres p̄sona
 confunderent, q̄asi vltis nomib et officiis distin-
 guerentur; evi sūt error Sabellianorum.

Q: ex hoc exemplo p̄sset ostendi?

Q: in hoc V. g. Ioannes Gregorius. hoc im̄ nomen sine
 particula Et significat unū hominē; Sensus, si vlt̄
 par̄la interponat. Ita in p̄sonis divinis interpo-
 sita illa par̄la exprimit illorū distinctiōnem.

Et hac De signo Sanctae Crucis.

§ II De Symbolo fidei.

- Q: Quid est Symbolum fidei?
- R: est collectio sententiarum nostrae fidei.
- Q: quod duplex est Symbolum fidei?
- R: triplex. 1. apostolorum ab ipsis apostolis conditum.
2. Atheni in Concilio niceno ab Adrianos compositum. 3. S. Athanasii, quod licet a privata
persona editum sit, fuit tamen auctoritate summi
confessis per regiam fidei receptum et approbatum.
- Q: quod continentur articuli in hoc Symbolo?
- R: ut duodecim mala duodenarium aequalium numerum.
- Q: quomodo leguntur?
- R: credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem
coeli et terre.
- Q: quomodo credi debet Filius Dei, et Deus natus in hoc tempore
propter mortuas et sepultus?
- R: secundum humanitatem, quam assumpsit.
- Q: ad quos inferos descendit?
- R: non ad locum damnatorum, sed ad limbum, in quo animae sanctae
redemptorem expectabant.
- Q: descenditne cum anima et corpore?
- R: Corpus reliquit in sepulchro, anima postea tertiam
die gloriosum resurrexit.
- Q: cum Deus in plurali descendit ad inferos?
- R: quia cum ad purgatorium descendit, inde per multas animas liberavit.

Q. Cur Deus Christus Sedere in coelis?

R. Per hoc significat quia pro exantillatos labores: vel
eius potestas iudicis jñ ei collata.

Q. Cur Deus Sedere ad Dextram Patris?

R. Gloria supremam in coelis gloriam consequens est.

Q. qui intelligunt per vivos et mortuos, quos debet iudicare?

R. per vivos intelligunt Electi, per mortuos vero reprobi.

S. III. De Ecclesia.

Q. quid est Ecclesia?

R. est Societas seu congregatio fidelium sive baptis-
matorum sub uno Capite Christo in coelis et Vi-
cario eius in terris.

Q. quod triplex est Ecclesia?

R. est triplex: militans, triumphans et purgans.

Q. quae est Ecclesia militans?

R. est illa quae adhuc pugnat in terris adversus
salutis hostes, nempe: mundum, carnem et demonum,
bellum mixtos malos bonis.

Q. quae est triumphans?

R. est coetus beatorum atque cum Angelorum in coelo in
pace regnantium et Dei faciem intuentium cum laetitia.

Q. quae est Ecclesia purgans?

R. Per hanc intelliguntur illae animae quae quidem ad coelos
sunt destinatae, detinentur tamen in purgantibus flammis,
donec ibi purgentur.

Q. fuitne semper ab initio mundi Ecclesia militans?

R. fuit et erit usque ad finem mundi, sed tamen diversos status
pauca et rari.

Q: quod et q̄ fuerunt stat̄s Iiv̄i Eccl̄e militantis?

R: Tres: 1. vocalis legis n̄ae. 2. us legis scriptae,
et t̄d̄m D̄iis legis gratiae.

Q: quando et q̄ā d̄u durarunt hi stat̄s?

R: 1us duravit ab Adam usq̄ ad Moysen serviens Deo
p̄ p̄cepta n̄ae legis. 2us legis scriptae duravit
à Moysen usq̄ ad D̄ct̄m, vivens sub p̄ceptis le-
gis Moysaicae. 3us legis gr̄ae à D̄ct̄o in p̄fecti-
ori statu fundatus, durabit usq̄ ad finem mundi.

Q: p̄fectus est ad fundā Eccl̄a in meliori statu?

R: 1° p̄cepta judicialia Veteris legis abrogavit
D̄ct̄o: similiter p̄cepta ceremonialia, t̄q̄ uam
figura tantam vitu et passionis suae sustulit.
2°: p̄cepta fidei algō modo auxit, gratius =
plura distincte et expresse ordi voluit, q̄ uā
Iudaei implicite et obscure credebanz. 3° Myst̄riū
Trinitatis et p̄cepta m̄alia Decalogi explicit̄ et p̄fect̄.

Q: quod et nomen vera Eccl̄a t̄m carachere?

R: sunt 4. 1. una p̄pter unitatem doctrinae. 2.
sancta ob puritatem doctrinae, et q̄ia ē sponsa
D̄ct̄i sine ruga et macula. 3. catholica: id ē uni-
versalis. 4. apostolica id ē: super apostolos fundata.

§ IV: De Oratione D̄nica.

Q: q̄ā ē Excell̄ma inter oīs or̄ō?

R: or̄ō D̄nica sic dicta, q̄ia author suus R̄gn̄s Chris-
tus Dominus noster.

Q: quos et in ea purificationes?

R: et septem, quae huiusmodi, quae à Deo petere possumus
in se comprehendunt.

Q: etne etiam petitis: Si nō, quia es in coelis?

R: nō: sed tantum permittitis ut attentio et spi-
ritualis fiducia in nobis quod Deū, tamquam Iam opti-
mum excitetur.

Q: Quid est: Sanctificatio nomen tuum?

R: hoc. petimus, ut semper, ubique in omnibus, et ab omnibus
promoveatur cognitio, timor amor, honor et cultus
divinus.

Q: qualem regnum petitis advenire?

R: imperium regnum gratiae, quod Deus in via regnat
in nobis. Inde regnum aeterna gloria, quod
nobis servat legem salutis.

Q: Cur petitis voluntas Dei fieri sicut in coelo?

R: ut et nos sicut Angeli perfecte integre et con-
stanter eam adimpleamus.

Q: quid indulgentiae pro peccatis, quod quod nobis dari petimus?

R: omnia, quae ad sustentationem ac necessitatem
corporis et animae pertinent.

Q: qualia debita petimus dimitti?

R: peccata tam mortalia, quam venialia.

Q: Cur vocantur debita?

R: quia nos et peccatores nos faciunt poena aeterna
si sint mortalia; temporalis si venialia.

Q: quid est non induci in tentationem?

Q. non ē tentari;: già tentatio ē vita hominis in
terram, et Christus ipse tentatus fuit; sed
est non succumbere tentationi.

Q. Quid est liberari ab omni malo?

A. imprimis à malo Damone, deinde à malis ac-
tibus, tandem à malis Corporis.

S. V.

De Salutatione Angelica.

Q. quare dicitur Angelica?

A. già prima pars ab Anglo fuit placita.

Q. quod et qui sūt authores Anglica Salutationis?

A. Tres: 1^a pars nēque: Ave grā plena Inj. leu.
fuit auctor Anglus à Deo in legationem ad
Mariam missus, 2^a: Benedicta tu in mulie-
ribus, et benedictus fructus ventris tui: S. Elisa-
beth, quae illa spiritu S. repleta protulit. 3^a: vo-
cabat nos: Euloria mater nostra.

S. VI. De X Preceptis

Q. quod sūt praecipua decalogi?

A. sūt decem, quae per Moysen data sūt Exodi 20.

Q. in quod tabulis data sunt?

A. in duabus tabulis data fuerunt.

Q. quae sūt in prima et quae in altera?

A. in 1^a sūt tria prima ad Deū spectantia; in 2^a sūt
religiosa septem ad proximum spectantia.

Q. utne eisdem verbis per Moysen data, quibus hodie populus
de praeposuit?

Q. ngive: Moyses im̄ ea plurib; verbis describit,
 Etia am̄ in pauciora contraxit, ut rudiores
 hoī facilius memoria mandare possint.

Q. vne dei paupla observata possibilia?

R. ita: planetum grā dei: Sic im̄ deus Ioan.
 p. C. s. mandata mea n̄ ū gravia.

Q. qd paupib; diu diu: n̄ habis deos alienosq?

R. Iū adorare, et illi soli Servire, cavere idem
 in fidelitatem, magias, Divinationes observa-
 tiones Superstitiones, et quicunq; culti impium.

Q. licetne in Hos im̄ volere invocare?

R. affec̄ sed inferiore cultus gradu qā Iūm
 videlicet sūm dei amicos et nostros ap̄dum
 intercessores seu mediatores ac patronos.

Q. nonne derogat isto, si unus mediator diu, si alios
 mediatores astruamus?

R. n̄ derogare: Isq; im̄ ē mediator populi, si
 am̄ min; popales.

Q. quadruplex ē cultus qvi deo d. et B.V.M. debet?

R. ē 3 p̄ca cultus castice cultus Dulce, et cultus
 hyperdulce. 1. deo, 2. Sanctis. 3. B.V.M. comp̄hil.

Q. licetne venerari Imagines?

R. licet, sicut aut Sanctos in eis venerando.

Q. qvi peccat extra secundū preceptum?

R. q̄i male iurāt, peiurant, blasphemant, vota n̄
 adimplent; nomen dñi in vanū assumunt et.

Q. nūc p hoc efficiuntur idolatria cultores, si vene-
ramus imagines, vel nob haretici appingunt?

R. minime: nā nego divinitatem aliquā imaginib
tribuimus, neq ipsū lapidem aut lignum adora-
mus, vel haretici faciunt, sed cultū ac venerati-
onem exhibent, eis, q̄ p tales imagines figurant,
ut sicut Christo aut Salvatōi ego.

Q. p Sabbatum, q̄d Sanctificare iubemus, q̄d intelligit?

R. Dies Domica, in hanc nōie sabbati jā Apostolū
hōre mutati ē. Sōis dicitur fuisse in spīritu in domi-
nica die.

Q. Cui Sabbatū in Dominicam est mutatum?

R. q̄ia in Domica multa memorabilia facta sūt
ut mundus creatus, Ab̄ resurrexit, etc. Datus est etc.

Q. q̄modo Sabbatū seu Dies Domica celebranda ē?

R. Refrando ab opere servili, audiendo mī sōa et verba
dei, item deū orando, aliisq̄ piis exercitiis intendendo.

Q. q̄ intelligunt p Trēm et Matrem, q̄os honorare deb?

R. nō solū illi, q̄ nos genu erunt, sed et̄ isti, q̄ et̄ loco
parentū, uti et̄ pastores, Confessariū, sacerdotes, Cū-
ratores, Pastores, Maḡtri, Dñi regū et̄ famulorū, item
Seniores, et̄ Superiores tū spīrituales, q̄ā Impōales.

Q. q̄d prohibet p: non occides?

R. nō solū homicidiū, mutilatio, vulneratio, sed etiam
ira, odium in proximum etc.

Q. Qui p: non occis habebis?

7
R. de peccatis immunditiei, vel adulterii, fornicationis,
incestus, stuprum, sacrilegium, rapina, pectus
extra naturam. Item ocula, lachrye, amplexus, ac
alia similia illicita amatoria.

Q. Ed. p. n. Iracundia?

R. vis injusta oblatio. v. Detentio Domini iuste
invito, damnificatio, exactio injusta, fraud
in quibus cunctis contractibus est.

Q. p. falsum testimonium n. dicendum?

R. maxime peccata lingua precipue quae fiunt in
iudicio a iudice, reo, testis, advocate. Reduci in
huc possunt suspiciones, temeraria iudicia, gibbo
ista seipsum proximo vel falsum testimonium.
Item Calumnia, maledictio, Perisio est.

Q. p. non concupisces?

R. vis actus interni circa concupiscibilia liberi
et voluntarii, vel sunt uxores. v. alia res aliena.

Q. quoniam sunt praecepta Decalogi?

R. Illud crede Deum, 2. nec iures vana per ipsum.

3. Sabbatha sanctificas & habeas in honore parentes.

5. non sis occisor, 6. fur, 7. machis, 8. testis iniquus,

alterius auxilium, nec rem cupias alienam, 9. 10.

Q. ad quam legem spectant praecepta Decalogi?

R. in (exemplo. 3. gaudi ad Detractionem honoris.) spectant
ad legem naturae: quia sunt immediate eius conclu-
siones. Summum in: 5: 16: De Praeceptis.

S. VII. De Præceptis Ecclesie.

- Q. Sane alia præcepta à Solianis observanda et
quod sunt talia?
- R. sunt et quidem quinque præcepta Ecclesie.
1. diebus festis et Dominicis abstinere à
servilibus laboribus et eos celebrare. 2. missam
eiusdem diebus reverenter audire. 3. statutos
Jejunii et abstinentie dies servare. 4. omni
anno tempore paschali confiteri et comuni-
care. 5. phibitis horis nuptias non celebrare.
- Q. Satisfacitne præcepto de missa, qui toto tempore,
vel maiore sub parte missæ garrul?
- R. non satisfacit, quia non audit reverenter et moraliter.
- Q. Distinctio faciendâ est inter jejunium et abstinentiam?
- R. abstinentia est, in tantum ab omni carnis abstinem-
ia, ut pluries in die refici possimus de rebus carnalibus.
Jejunium autem consistit in unica tantum ad satietatem
refectione; et quidem in cibis carnalibus, nisi in
carnibus Aquenses. Ab. Wigand. de carnis refractione.
- Q. quoniam obligans ad abstinentiam vel jejunium?
- R. ad abstinentiam, qui primū septennium, ad jejunium
vero, qui vicesimū primū calatis annū complerunt.
- Q. frangitne jejunium, qui sapiens in die bibat?
- R. non frangit. Sola enim comestio prohibetur,
meritum tamen jejunii perdit talis.

S. VII. De Sacramentis.

8

Q. quod est Sacramentum?

R. ē signū rei Sacra Sanctificantis homines.
ita S. Th. 2. 2o. d. 2 in Q.

Q. Conferuntne oīa Sacramēta gratiam?

R. affirmative: quia sūt signa practica gratia.

Q. quoduplicem grām conferunt?

R. duplicem: unam oīb; Sacramētis comunem, p
quā sumus socialib; amici Dei, et vocab; grā
salutib; aliterā Angelis Sacramētis propriam
quae inferius referentur.

Q. quod sūt Sacramenta?

R. sūt Septem Baptismus. Confirmatio, Eu-
charistia, Poenitentia, Extrema unctio, or-
do, et Matrimonium.

Q. quae requiruntur Conditiones ad Sacramētū cōstituendū?

R. tres. Prima, ut sit signū, seu carmonia extrī
Secunda: ut illud signū a Deo dū fuerit institutū,
et q̄dem permanentor. Tertia: ut ad sit pmissio
grā. Quae has, aut unā ex his n̄ habet, Sacra-
menta non sunt.

Q. quod repeririunt in quolibet Sacramēto?

R. tria: scilicet q̄d est Sacramētū cōstitū. 2. Res cōstitū.

3. res et Sacramētum simul. scilicet q̄d significat
scilicet grām: et n̄ significat v.g. ablutio in verbis
in Baptismo. Inimicū id quod significatur

et n̄ significat, et est grā. 3. q̄ significat et
significat et est v.g. Character (in illis scriptis
que cum imprimunt) et significat in dicto Bapt.
ismo p̄ abluionem et significat grām: Sic V.g.
In Baptismo tantum tantum ablutio cum verbis.
res tantum ē grā. res et sacramentum simul ē Character.

Q. pro quo et instituta Sacramenta?

R. Pro solis hominibz viatoribz, cum sint remedia
salutis obtinenda, ut perveniant q̄ et in via ad sa.
lutem, seu q̄i essent in via ad salutem.

Q. quid est esse Viatorem?

R. ē, q̄ n̄ dū pervenit ad patriā seu beatitudinem, ad ē
in statu tali, in q̄o p̄t et tenet tendere ad illam, q̄
vocat via seu status via.

Q. quid fuit auctor Sacramentorum?

R. Solus Dñs fuisse horū alicuius fides positor et de.
finit Concilium Tri d. sess. 7. c. 1.

Q. q̄do et q̄b Dñs haec Sacramenta instituit?

R. Baptismū ante passionē n̄rā, In baptizatus
ē in Jordane. Obligatio h̄i utendi eo fuit in.
ducta p̄ resurrectionem suā dum Matth. ult. dicit
Euntes ergo docete oīs gentes etc. Confirmationē
p̄babiliter instituit in ultima coena, ut ex tradi.
tione Apostolorū docet faciens Papat, ut p̄t ex usu
Eccl̄ie, quē hunc ip̄s m̄am unctural. Eucharistiā
in ultima coena dum dixit, accipite et manducate

ut matth. ultm: Poenitentia cu Ierul Ioan: 20.
accipite S.S., qon remiseritis peccata. Extrema
unctionum ptabilitus instituit p's resurrectione
una cu Sacramento poenitiae. Quo e' g'ia e' insti:
tuta ista religio p'ctorum, q' e' completivum
et consummationu Sacramti Poenitiae, et crepiter
conveniens fuit, ut n' institueret anti illi, sed cu eo.
Ordinem instituit in ultima Coena du Luca 22.
dixit: hoc facite in meam commemorationem.

Matrimoniu instituit. v. potius ad ram Sacramti
elevavit, q'do Matth. 19 dixit: q'd Deus conjun:
xit, ho n' separet.

Q: unde Sacramta hant vim et efficaciam oriam?
R: ex passione et morte Christi Dni. Et uide S. Aug:
dixit ea ex latere et vulnere h'oti int' pendit flangit.

Q: Cui tanta exptat et Sacramtum?
R: ob similitudem vitae Calis. 1° im ho nati; 2°
augeb. 3° matri; 4° h'm mortu incidat sa:
natur; 5° imbecillitas viru refocillatur, 6° au:
toritate Augustinis ho regib, 7° p'per legitimam
Roborem propagab. ita S. Th. 3° p. 2. q. 65. A. 1.

Q: quana e' diffrelia inter hac 7. Sacramta?

R: hac. q'd q'da conferant gram et p'terea imprimunt
characterem, idco n' p'ssrl iterari. Q'da solum
conferunt gram, et pluries suscipi possunt.

Q2. Duo differunt, qd quāda ex sua institutione primā
grām conferant, et iustificent impiū seu p̄pitiū
mortuum, et ideo dicunt mortuorum sacramta.
q̄dam vō ad augmentum grāe sūt instituta, nimirū
p̄iis, qui jā vivunt p̄ grām, clero sūt vivorū dicta.

Q3. 3 differunt: qd quāda sunt formata et alia informia.
formatū ē, qd n̄ sūt incipitū valide, sed em̄ habet
etia fructū seu effectū. Informe ē, qd qd em̄ ē val-
idum, sed p̄ter obiectū p̄ti n̄. cāat grām. Grā
p̄ anonomasiam vocat̄ f̄sa, seu deor anima.

Q. quae go sūt sacramta mortuorū et vivorum?

Q. mortuorū Duo Baptismus et poenitentia, haec in
eius institutione hōm revocant̄ p̄pitiū mortuū
ad vitam. Cetera ego dicunt̄ vivorū, q̄ia p̄pitiū
ponunt hōm vivere p̄ grām. AD. 1. p̄ se
informal grām t̄. Dico qd de Bā, q̄ia ad hoc
sunt instituta. Item 1. q̄ auds p̄f̄t cāare
grā Bā: P̄t in C̄ari, q̄o q̄is p̄ contritiōē jam
iustificatus recipit Baptismū. s. Penitentiam.

Q. quae sūt sacramta iterabilia et imprimentia ear-
acterom vel i contra?

Q. B̄ia imprimunt et n̄ p̄f̄t̄ iterari, ut Baptismus
Confrat̄io et ordo, reliqua 4. p̄f̄t̄ pluries recipi.

Q. utraque Confrat̄io ordinato et Baptizato rede-
undo ad vitam haec iterum sacramta recipere?

Q. n̄ debet, nec p̄t, q̄ia manet in illis caract̄er p̄-
manens, utpote inelēbilit̄er impressus.

Q: Unde Sacramis diffinita specifica Sacramentum?

R: ab Effectibus primariis coram, velut gratias Sacra-
mentibus, quae per se faciunt. Sequuntur haec Q: 46:

Q: Ene eadem omnium Sacramentorum necessitas?

R: negative: Baptismus omnibus ad salutem est necessarius.
Poenitentia relapsis post Baptismum in peccata mortalia;
Eucharistia ex peccato venialibus habentibus.
Regnum per se non illa necessitas est singulis, quamvis
Ordo et Matrimonium sint necessaria totae Ecclesiae.

Q: est ne eadem Dignitas Sacramentorum?

R: non est eadem: sed Eucharistia et Summis pontificibus
et Exultatione, quia in ea substantialiter continetur ipse
Iesus, in aliis autem continetur solummodo virtus instru-
mentaliter participata a Christo.

Q: quid est Baptismus?

R: Signum Iesu, quod sit ablutio vis exterior facta
sub praescripta verborum Iesu. Methusae vero, quod
sit Sacramentum regenerationis, seu Sacramentum novae
legis ad spiritalem hominum generationem a Christo institutum.

Q: quid est Confirmatio?

R: Signum Iesu, quod sit unctio chrismatis in fronte facta
Baptismo sub praescripta verborum Iesu. Methusae vero
quod sit Sacramentum corroborativum seu Sacramentum novae
legis a Christo institutum ad spiritalem hominum in se
perstantia virtutum corroboracionem.

Q: quid est Eucharistia?

R: Signum Iesu, quod sit species cibitae sub praescripta verborum

foa, ut realiter continentes Estu ad eandem
gram cibationu. Melchysed: e Sacramtu nutri:
tionu seu Sermi ut ad spalem huius nutritionem
institutum.

Q: in quo consistit Eucharistia?

A: specialit in speciebus consecratis connotantibus Os et Huius
finem Estu in eis contentum ut spalem gram cibatione
consecrationem ut actionem sui confectura, sumptu:
tionem ut finem. Quid in Comp: folio 324.

Q: manetne panis et vinu in hoc Sacramento?

A: n: Ad convertib in Os et sanguinem Estu, remanent:
tibus speciebus panis et vini. Quid e, si maneat
panis: falsu est verba Estu Iunctis: hoc e Os et Sanguis.

Q: tunc totu Estu sub speciebus panis?

A: e totus Dni divinitatem et humilitatem, cu carnem
et sanguinem. Quomodo in speciebus et ex vi verborum
sub speciebus panis continetur Os Estu, conconi Huius
in etiam sanguis continetur.

Q: qualis donatio Estu huius Sacramento?

A: eadem, quae Estu Dno ac aliis Deo, quoniam illis praecon:
tem agnoscimus.

Q: possunt laici sumere hoc Sacramtu sub utraque specie?

A: non, nec requiritur, sed per im Doct. vel galileus fuisse
solum contineri Christum.

Q: quid virtute verborum consecrationis continetur sub quavis specie?

A: ex vi verborum sub speciebus ponitur panis et Os Estu, sub speciebus
vini et sanguis Estu. Quid e: quia hoc solum ex profere et for:

maliter per verba forma significatur.

Q. Cum olim sub Epilei fuerit numerus fidelis, imo
Gelatinus et Leo Pontifex id pacipiebant, cur modo non sit?

R. olim erat sub una. v. utraq; fuerit communicare;
nunc autem Etia ex causis rationabilibus una tantum Iuri
pacipit. Dicit autem Pontifex Iam observaverunt
aliquos cum manicheis vinum etiam malam ex-
istimantes à vino abhorre, hinc ad dignos:
condum fideles veros à malis utraq; fuciem
paeperunt, Offense hacten, unius speciei ritus
in Ecclesia permansit. Plura p. Presbiteri.

Q. quid est Poenitentia?

R. Poenitentia est quod sit exterior pectorum confitio Ido.
rora sub impensa pscripta absolutionis sua.
Metaphysice vero: est Sacramentum Sanationis seu Poenitentiae
ut: est institutum ad remissionem peccatorum post Baptis-
mum commissorum.

Q. quot sunt partes Poenitentiae?

R. Sunt tres essentiales. 1. Contritio. 2. Confessio 3. ab-
solutio. Satisfactio est pars tantum integralis. Quod est:
quia Sacramentum Poenitentiae ab initio non potest subsistere sine
contritione, confessione et absolutione; bene tamen sine
actuali satisfactione, unde in moribundo non requiritur, ga.

Q. quod duplex est Contritio?

R. duplex posita et imperfecta. 1. Dolor de peccato commissio
vel est offensae Dei super causa peccati seu summi boni. Imp-
fecta quia ad aeternam beatitudinem attritio deus, est dolor

ex motivo supernâli inferiori, quâ nō dilectio
Dei super omnia V. G. ex metu gehennæ et.

Q. attritio potestne fieri contritio?

R. negative: quia quæ ex speciali diffundit, illorum
opus nō potest fieri actum. Alitro et contritio talis diffundit.

Q. Dolor quando debet Elicui?

R. Elicui debet saltem ante absolutionem sacerdotis.

Q. Confessio quid est?

R. est Legitima et Sacramentalis accusatio Depulsi
proprio pro Baptismum commissis ad eam veniam
vitæ Clavium obtinendū coram sacerdote facta.

Q. quæ sūt conditiones seu qualitates bonæ Confessionis?

R. Primo debet esse si scilicet seu vera. 2. integra integritate
speciali. 3. Dolorosa, quia sine dolore nō subsistit, et
hæc est de necessitate Confessionis. Alia est de Consilio.
secundum melius est, nō tamen aliqua eam nimis rigore
manet, exprimuntur hæc Versibus sequentibus:

Sit Simplex, humilis Confessio, pura fidelis,
atque frequens, nuda, et directæ, libens, verecunda,
Integra, sincera, et lacrymabilis, acerbata,
sortis et accusans, et sit parere parata.

Q. simplex est integritas Confessionis?

R. Quæ: materialis et specialis. 1. Quæ sit confitebatur quod per
legem nescio confitendum est sed est puta mortalia pro
Baptismum amissa, et nō tamen confitebatur quod quædam et
numera et nescio exprimendas circumstantias.

Bat: qd qis confiteb qd hie et nunc con-
fiteri tenet. Ut si qis alqd pccat qd omittit
da ex inculpabili oblivione. v. ignoſcia. v. ex mō-
bili Cā: qia fundale putat et hinc Confessariū
nō ſervaturū ſigillum.

Q. Examen Conſcientie quomodo faciendum?

1. agda Deo grā et p Conficiū acceptis.
2. pccatū lumen ad recognoscenda pccata ſua.
3. ingirenda ipſa pccata qdā numerū et ſpeciem.
4. dolor eliciendus de peccatis commiſſis.
5. ſoporiſta faciendū nō pccā de cetero.

Q. quando obligat pceptū Confessionis?

Q. hoc pceptū p se t obligat in articulo mortis
vero. v. pſumpto. Et in mōali periculo vite.
Per aliū t si exurgat gravis tentatio, qdā
hō mōalibz vivere nō pōt, nī p contritionē. v. con-
feſſionem. Et. qd qis em erronee exiſtimat
se ad eam teneri. Et in valde gravi neceſſitate
reipublica, qd pſumit imitari aī deo ob peccata
honorū. Ut: Dum currit pceptū annua Con-
feſſionis, et nō e copia Confessarii. Quinto Dum
qis in pccato mōali exiſtens debet celebrare, aut
aliud adinvenire Sacramtū. v. unum ex qingz
vivorū recipere. Et Id ē em de contritione hēdū.

Q. si scilicet una contritio ſufficit pccata mōalia?

Q. ita: nō: qia, qd nō hēet mōalia, debet em nō elidere.

Q: aliter ut sit Sufficientis ad justificationem in Sacramento
poenitentiae obtinendam, quae requiritur conditio?

R: 1. *Debet* esse vera id est non apparens. s. existimata,
quia est materia Sacramenti. 2. *Debet* esse universalis, seu re
cabendere ad omnia peccata & dum confessor, pro uni
versis & remittit nec pro sine altero. 3. *Supponit*
quia supponit ad formam sacramentalem s. et gratiam,
dispositio autem debet esse ex ordine in forma ad quam respon
det. 4. *Debet* esse efficax id est, excludens voluntatem
perversam, et includens efficaciam emendationis propositam.

Q: bene time ad Confessionem annuam, quia non habet vialem?

R: non bene ex vi dicti precepti, quia poenitentia venialium non est
materia necessaria confessionis sed libera. Tenet hanc in Pas
calem communicare. ut dicitur in Cap. 6. ubi dicitur quod.

Q: utne obligatio est venialia confitendi?

R: non est: quia non est materia Confessionis. 2. propter ubi licet hanc
ingentes quodales contra confessionem usurpanda est.

Q: quid est Satisfactio?

R: est poenitentia, quam imponit Confessorius potes
tate clavium.

Q: utne obligatio eam implere?

R: affirmative: quia est pars integralis pro Deo debet in dam poe
nitentia ponere, ut Sacramentum adintegretur.

Q: ad quid illa imponitur?

R: ad deletionem poenae temporalis, quae remanet post remis
sionem culpa et poenae aeternae.

Q: quod duplex est Satisfactio?

R: Duplex: una Sacramentalis, alia nō sacramentalis
1^a dicitur hinc: qd Satisfactio qd quam in Sacramento
 poenitentiae retribui deo compensationem aliquid
 qd merito iuxta Sententiam Sacerdotis, et per hanc
 debet poena aeterna, licet maneat temporalis.
2^a dicitur qd opera nō sacramentalia, sed sua
 sponte assumpta poenitentia sui ad compensan-
 dam injuriam deo qd merita illatam, et ad eam
 placandū, ut poenā huiusmodi remittat.

Q: quae Conditiones requiruntur ad satisfactionem?

R: Satisfactio ex parte satisfaciētis. 1^a: alia ex
 parte operis 2^a alia ex parte dei. Ex parte ope-
 ris satisfaciētis requiruntur status vite et grā, ex parte
 operis requiruntur, ut sit liberū, bonū, ac sup̄nāle
 laboriosum item ac poenale. Et ex parte dei vō
 acceptatio seu voluntas remitti poenā interitus laboris operis.

Q: Satisfactio sacramentalis quod habet effectus?

R: habet 3os effectus ex opere operato: 1° remissio-
 nem temporalis poenae ex merito iā donatis
 relictis. 2° auxilia quādam sup̄nāalia ad merita
 futurū facilius cavenda. 3° augmentum
 gratiae habitualis. Tenet eam suscipere à Con-
 fessorio, ac adimplere iuxta Concilii Tridentini.

Q. quid est extrema Unctio?

R. Hujus est qd sit unctio Sacri olei in quinque
sanctibus infirmis facta sub prescripta verborum scilicet.
Methysia vobis est Sacramentum remissionis, cum sumitur à legitimo
institutum ad abstergendas pectorum reliquias.

Q. quid est materia et forma et quis ministrat?

R. materia est oleum olivarum ab Episcopo Benedictum
forma vobis est hæc: per istam unctionem et suam piissimam
misericordiam indulget tibi Domine, quod per visum est.
minister Ordinarius Benedictio olei hujus est Episcopus,
extraordinarius potest esse Sacerdos.

Q. quæ pars corporis sunt unguenda?

R. organo sensuum, nimirum oculi, aures, os, nares
et manus. ratio est. S. D. quia sensus est propria perveniendi.

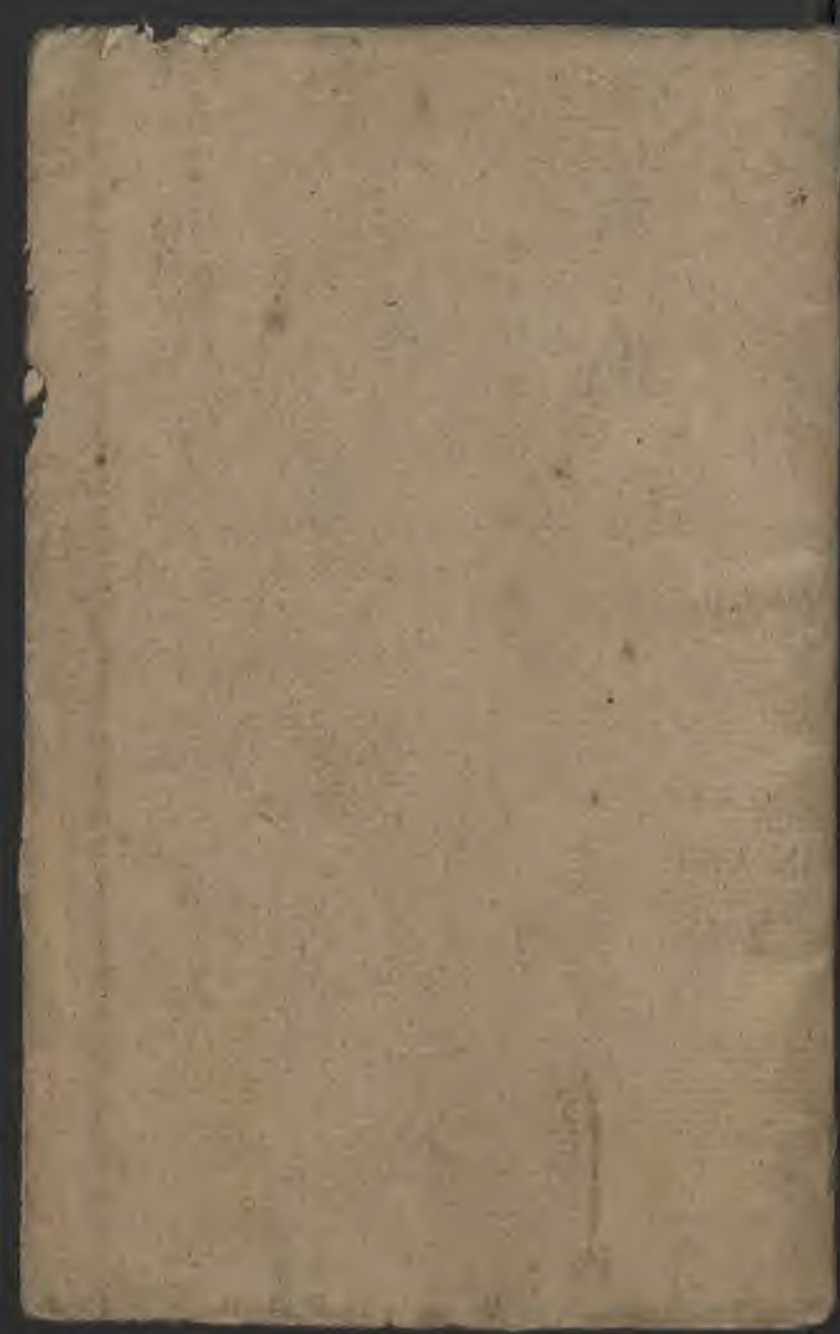
Q. Cur dicitur extrema Unctio?

R. quia Christianus pluribus in Sacramentis ungi-
tur: ut in Baptismo per chrismum in vertice,
et oleum Sacrum in Scapulis ac pectore; in
Confirmatione in fronte; in hoc Sacramento in
quinque sensibus: Deinde quia extremo loco post
omnia Sacramenta datur.

Q. quis est capax hujus Sacramenti?

R. Solum homo baptizatus, adultus, et pericu-
lante infirmus. Potest tamen parvulum periculis do-
lente et peccati capax. De necessitate est, ut sit mas-
culinus baptizatus. De peccato est, ut sit confirmatus.

ksiaznica@kc-cieszyn.pl